

Ege Denizi Göçmen Krizi: Enformasyon Savaşlarının İletişim Yönetimi Pespektifinden Analizi¹

Aegean Sea Migrant Crisis: The Analysis from The Perspective of
Communication Management in Information Warfares

Araştırma Makalesi / Research Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
Kiymet Sezer Güngör

ORCID:
0000-0002-2762-2075

Geliş tarihi/Received:
15.10.2023

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
10.12.2023

Kabul tarihi/Accepted:
14.11.2023

Yayın tarihi/Published:
16.12.2023

Atıf/Citation:
Sezer Güngör, K. & Tinas,
M. (2023). Ege Denizi
göçmen krizi: Enformasyon
savaşlarının iletişim yönetimi
perspektifinden analizi.
İletişim ve Diplomasi, 11,
179-200.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1376228

Kiymet SEZER GÜNGÖR² , Murat TINAS³

ÖZ

Bu çalışma, günümüzün savaşları olarak tarif edilen enformasyon savaşlarını istihbarat, istihbarat diplomasisi ve iletişim yönetimi uygulamaları üzerinden ele almaktadır. Çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden ‘vaka analizi’ metodu birincil ve ikincil kaynaklara dayalı şekilde uygulanmış olup vaka çalışması olarak, Yunanistan’ın Ege Denizi’ndeki düzensiz göçmenlere yönelik geri itme dâhil uluslararası hukuka aykırı uygulamalarının uluslararası kamuoyuna gerçeğe uygun şekilde aktarılmasında Türkiye’nin yürüttüğü iletişim stratejisi incelenmektedir. Araştırmada, Türkiye’nin Ege Denizi göçmen krizi odaklı uyguladığı enformasyon savaşı stratejisi ve uluslararası arenadaki yansımaları, yapılan mülakat ve konuyu haberleştiren uluslararası medya kuruluşlarının haberlerinin tahliliyle ortaya konulmak istenmektedir. Bu amaçla çalışmada öncelikle bahse konu göçmen krizi, bunun Türkiye-Yunanistan kara ve deniz sınırlarındaki neticeleri ve Yunanistan’ın karşı uygulamaları ele alınmakta; ardından Ege Denizi’ndeki düzensiz göçmen krizi sürecinde yaşanan enformasyon savaşında Türkiye’nin iletişim stratejisi ve medya kuruluşlarının haberleri tanımlayıcı bazda tematik olarak incelenmekte; son olarak da bahse konu iletişim stratejisi, kaynak, mesajın iletilicisi ve sonuçları itibarıyla analiz edilmekte ve araştırma bulguları ortaya konulmaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, Türkiye’nin enformasyon

¹ Bu çalışma Polis Akademisi’nde 19 Eylül 2023 tarihinde savunulan “Enformasyon Savaşlarında İstihbarat Diplomasisinin Yönetimi: Ege Denizi Göçmen Krizi Vaka Analizi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

² Yüksek Lisans öğrencisi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi ABD kiymetsezer@gmail.com

³ Doç. Dr., Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ABD, muratinas@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5844-0808

savaşı uygulamalarını örnek bir olay üzerinden derinlemesine irdelemekte ve Yunanistan'ın inkâr ettiği geri itme uygulamalarının ortaya çıkarılmasının yürütülen enformasyon savaşı stratejisiyle sağlandığını ortaya koymaktadır. Netice itibarıyla, istihbarat ve stratejik iletişim yönetiminde arzulanan sonuçlara ulaşmada doğru iletişim stratejilerinin kullanılmasının, ilgili kurumların koordinasyonunun ve en önemli aktörlerden olan mesaj ileticisinin uygun seçilmesinin önemi bu çalışmada ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Enformasyon, enformasyon savaşı, istihbarat, istihbarat diplomasisi, iletişim yönetimi

ABSTRACT

This study aims to examine information warfare through the lenses of intelligence, intelligence diplomacy and communication management. In doing so, the case analysis method is applied based on primary and secondary sources. Türkiye's communication strategy in conveying Greece's illegal practices against international law including pushbacks against irregular immigrants in the Aegean Sea to the international public is examined as a case study. The research focuses on to reveal Türkiye's information warfare strategy focused on the Aegean Sea migrant crisis and its reflections in the international arena, through interviews with people from relevant institutions and analysis of the news of international media organizations covering the subject. For this purpose, the study primarily deals with the migrant crisis in question, its consequences on the Turkish-Greek land and sea borders, and Greece's counter-practices; then, examines Türkiye's communication strategy and the news of media organizations during the irregular migrant crisis in the Aegean Sea thematically on a descriptive basis. Finally, the communication strategy in question is analyzed in terms of the source, the transmitter of the message and its results and research findings are presented. In conclusion, this study examines Türkiye's information warfare practices in depth through a case study and reveals that Türkiye's information warfare strategy uncovered the pushback practices of Greece in the Aegean Sea migrant crisis. Finally, this study argues that the application of the right communication strategies, the coordination of relevant institutions and the choice of the appropriate message transmitter play crucial role in achieving the desired results in intelligence and strategic communication management.

Keywords: Information, information warfare, intelligence, intelligence diplomacy, communication management

EXTENDED ABSTRACT

The information revolution has transformed the nature of wars and conflict which reduced the importance of battlefields and fronts and brought the conflicts into the minds of individuals. In today's world while individuals are accessing information, they

have become more exposed than ever to information attacks in which their perceptions can be managed in accordance with certain goals. States that have the power to produce and circulate information, which has become an important weapon thanks to the advancement in technology, are able to alter the power distribution at the global level with a single piece of news. Therefore, being aware of the information revolution and the capacity of information/disinformation is becoming a very important theme in international relations as well. An important tool in this new type of warfare is capacity building against these types of attacks with the power of information. Interventions/attacks on perceptions have come to the forefront among today's security threats and studies on the evolving nature of security have increased. As a result of these developments, it is important to have a good understanding of information warfare.

Intelligence and communication management are indispensable elements in information warfare. Intelligence management in information warfare, whether for defensive or offensive purposes, can only bring obtain results with the right communication strategies. In this regard, the cooperation and coordination of relevant institutions are of great importance in successful communication strategies.

Türkiye, which has been hosting millions of Syrians under temporary protection status since 2011, is both a destination country and a transit country for irregular migrants' illegal crossings to Europe. On their way to Europe through illegal border crossings, they are faced with Greece's pushbacks and other practices that are contrary to the international law and human rights. However, in certain occasions, some criticism was forwarded towards Türkiye about the human tragedy in the Aegean Sea due to the above-mentioned pushbacks. For this reason, Türkiye published the images of the Greece's pushbacks and other practices that are not in line with the international law through the websites of various official institutions in order to show that it was not the source of the humanitarian drama (Sahil Güvenlik Komutanlığı, n.d.). However, these efforts were not as visible as it was aimed to be. Directing the international public's attention to these events and making Greece's pushback practices visible have become possible only after the successful information and communication strategy carried out by Türkiye.

This study focuses on the information warfare strategy implemented by Türkiye on the Aegean Sea migrant crisis and its reflections on the international arena through the analysis of the change observed in the approaches of international media organizations reporting on the issue. This paper starts with analysis of the migrant crisis in question, its reflections on the Turkish-Greek land and sea borders, and Greece's counter-practices. Then, the second part focuses on Türkiye's communication strategy in the information warfare experienced during the migrant crisis in the Aegean Sea, which is the basis of the research. In doing so, the news of the media organizations covered in the scope of this study is examined thematically on a descriptive basis and interviews were conducted to have a deeper understanding of the subject and the

strategy. Finally, the analysis of the news published by international media organizations and the communication strategy are scrutinized in terms of the source, transmitter of the message and results.

In conclusion, this study demonstrates that intelligence management brings success in reaching policy goals in information warfare with the right communication strategies. Additionally, the coordination of the relevant institutions is of great importance in this success. The research also reveals that the propaganda carried out by states is no longer respected in today's communication age. Instead, this research concludes that ensuring the free reporting of the press and media organizations by providing transparent and active support in their efforts in reaching the truth is a more effective method for states.

GİRİŞ

Enformasyon devrimi, savaş ve çatışmalar tarihinde cephelerin önemini azaltan, savaşı hanelere ve bireylerin zihinlerine kadar taşıyan ciddi tehditleri beraberinde getirmiştir. Bu durum, teknolojinin bilgisayarlar ve akıllı telefonlar aracılığıyla insanların günlük yaşamına girdiği özellikle son 20 yılda güvenlik arayışındaki bireyleri tarihten bu yana en güvensiz hissettiği bir döneme getirmiştir. İnsanlar, yaşamları için ihtiyaç duydukları enformasyonu almak isterken enformasyon saldırılarına karşı da hiç olmadıkları kadar maruz hâle gelmişlerdir. Hükûmetlerin yeni dünya düzeninde en büyük tehditler arasında saydığı enformasyon savaşının iyi anlaşılması önem taşırken, bu alandaki gelişmeler ülke yönetimleri tarafından güvenlik politikaları ekseninde yakından takip edilmektedir.

Güvenliğin değişen yüzü, artık sıcak savaşlardan ziyade ülkeler arası ittifak ve ihtilafların propaganda kapsamında istihbarat ve karşı istihbarat mücadeleleri ekseninde seyretmesini de beraberinde getirmiştir (Öz Yıldız, 2019, s. 28). Bu eğilim, enformasyon savaşını uygulamalarında açık bir şekilde görülebilmektedir. Enformasyon savaşında istihbarat ve iletişim yönetimi vazgeçilmez unsurlardandır. İstihbarat her ne kadar gizli bilgi olsa da Soğuk Savaş sonrası artan oranda bu bilgilerin açıklanması yoluyla kamuoyu oluşturma stratejilerine başvurulduğu gözlenmektedir. Günümüzde devletlerin sahip oldukları istihbaratı daha çok, rakip devletleri yönlendirmek üzere diplomatik hamleler yapma ve enformasyon savaşlarını diplomatik arenada tercih etmek suretiyle güç elde etme ve rakiplerine karşı caydırıcı olma hedefleri için kullandıkları gözlenmektedir.

Türkiye, Suriye İç Savaşı'nın başladığı 2011 yılından itibaren ciddi bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalmış, 2014 yılından itibaren Türkiye'ye sığınan Suriyeli sayısı milyonlu rakamlara ulaşmıştır. Geçici koruma statüsüne alınan Suriyelilerin bazıları Türkiye'ye yerleşirken bir kısmı da Türkiye'yi transit ülke olarak kullanarak gerek kara sınırları gerek denizler üzerinden Avrupa'ya kaçak geçişlere yönelmişlerdir. Burada düzensiz

göçmenler, Yunanistan tarafından uluslararası hukuka aykırı “geri itme” uygulamaları ve insan haklarına aykırı diğer uygulamalarla karşı karşıya kalmakta ve yaşanan insani dram üzerinden Türkiye’ye yönelik eleştiriler görülmektedir. Buna cevaben Türkiye, yaşanan insani dramın kaynağı olmadığını göstermek amacıyla çeşitli resmî kurumların internet siteleri üzerinden bu olaylarla ilgili elde edilen görüntüleri zaman zaman yayınlamış (Sahil Güvenlik Komutanlığı, n.d.), ancak söz konusu görüntüler medya ile paylaşılmadığından bu platform sadece ilgi duyanların ziyaret ettiği bir yer olmaktan çıkamamıştır. Uluslararası kamuoyunun ilgisinin bu olaylara yönlenmesi ve Yunanistan’ın geri itme uygulamalarının görünür hâle gelmesi ise Türkiye’nin başarıyla yürüttüğü enformasyon savaşı stratejisi sonucu mümkün olabilmiştir.

Araştırmada, Türkiye’nin Ege Denizi göçmen krizi odaklı olarak uyguladığı enformasyon savaşı stratejisi ve uluslararası arenadaki yansımaları gerek ilgili kurumdan isimle yapılan mülakat gerek konuyu haberleştiren uluslararası medya kuruluşlarının konuya yaklaşımlarında gözlenen değişim üzerinden enformasyon savaşının tahliliyle ortaya konulmak istenmektedir. Literatürde ‘enformasyon savaşı’ kavramı bağlamında son dönemde yoğun olarak başta ‘siber savaş’ ve ‘hacker savaş’ olmak üzere teknoloji odaklı enformasyon savaşı çeşitlerine ilişkin çalışmalara odaklanıldığı gözlenmekte; pratik anlamda ise NATO kaynaklı yayınlarda yoğun olarak Rusya ve Çin’in enformasyon savaş doktrinleri çerçevesindeki analizlere odaklanılmaktadır. Türkçe literatürde “bilgi savaşı” kavramıyla erken dönem çalışmalar bulunmakla birlikte enformasyon savaşı kavramının, 2000 yılı başlarından itibaren literatüre girdiği görülmektedir. Hasaten Ege Denizi’ndeki düzensiz göçmen krizi üzerinden Türkiye aleyhinde yürütülen propaganda faaliyetleri ve buna karşılık yürütülen iletişim stratejisini vaka olarak inceleyen akademik bir çalışma bulunmamaktadır. Bu amaçla bu çalışmada öncelikle bahse konu göçmen krizi, bunun Türkiye-Yunanistan kara ve deniz sınırlarındaki neticeleri ve Yunanistan’ın karşı uygulamaları incelenecektir. İkinci bölümde ise araştırmaya esas olan Ege Denizi’ndeki düzensiz göçmen krizi sürecinde yaşanan enformasyon savaşında Türkiye’nin iletişim stratejisi üzerinde durulacak olup söz konusu çalışma kapsamında ele alınan medya kuruluşlarının haberleri tanımlayıcı bazda tematik olarak incelenecektir. Üçüncü bölümde ise bahse konu haberlerin analizi yapılarak iletişim stratejisi, kaynak, mesajın ileticisi ve sonuçları itibarıyla değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Bu çerçevede ikinci bölümde daha detaylıca anlatıldığı üzere Mart 2020 ve Mayıs 2023 arasında konu hakkında yayın yapan ve dünyada en çok okuyucu sayısına ulaşan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa basınından 14 yayın organında kaleme alınan 25 haber analiz edilmiştir. Ayrıca birincil kaynaklar olarak, Türkiye’nin iletişim stratejisini uygulayan ve koordine eden kurumda görev yapan bir yetkiliyle de (görüşlerine atıf verilerek paylaşılacak üzere) mülakat gerçekleştirilmiştir. Nihayetinde bu çalışma, Türkiye’nin enformasyon savaşı uygulamalarını örnek bir olay üzerinden derinlemesine irdelemekte ve Türkiye’nin, Ege Denizi göçmen krizinde Yunanistan’ın inkâr ettiği geri itme uygulamalarının ortaya çıkarılmasını, yürütülen enformasyon savaşı stratejisiyle sağladığını ortaya koymaktadır.

Göçmen Krizi'nin Ege Denizi'ndeki Yansımaları ve Yunanistan'ın Geri itme Uygulamaları

Göç hareketleri, transit ve aynı zamanda hedef ülke konumundaki Türkiye'yi yakından etkilemektedir. Son dönemde Türkiye, gerek 2011 yılından itibaren Suriye'den gerek 2020 sonlarından itibaren Afganistan'dan yoğun bir göç baskısıyla karşı karşıya kalmıştır. Türkiye'nin 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne dayanan mülteci ve sığınmacı statüsüne getirdiği coğrafi kısıtlamalar nedeniyle Suriyeliler, "geçici koruma kapsamında sığınmacı" olarak kabul edilmişlerdir (Şimşek, 2017, s. 15). Göç İdaresi Başkanlığı'nın 15 Haziran 2023 tarihli verilerine göre Türkiye'de geçici koruma kapsamında bulunan Suriyeli göçmen sayısı 3.351.582'dir (Göç İdaresi Başkanlığı, n.d.). Güvenlik kaygısı ve insani sebeplerle Türkiye'ye göçmek zorunda kalan sığınmacıların büyük bir çoğunluğu Türkiye'de kalırken bir kısmı da Türkiye'yi geçerek Avrupa ülkelerine geçmeyi hedeflemektedir. Bu süreçte göçmenler, Avrupa kapısı olarak gördükleri Yunanistan sınırına yığılmış, gerek Meriç Nehri gerekse Ege Denizi üzerinden kaçak yollarla düzensiz geçişler yaşanmıştır.

Ekonomik gelişmişlik ve yaşam kalitesi nedeniyle göçmenler için çekim merkezi olan Avrupa, Soğuk Savaş sonrası göç hareketlerinin önemli bir hedefi hâline gelmiştir. Göçmen karşıtı söylemi tetikleyen ve göçe ilişkin olarak geniş bir güvenlik sektörü yaratan göç-güvenlik ilişkisinin Avrupa toplumlarında kurulmaya başlaması 1980'lerin ortalarından itibaren söz konusu olmakla birlikte süreç içerisinde giderek artan bir ivme kazanmış ve Suriye'den yönelen göç dalgası ile en üst seviyeye ulaşmıştır. Bu durum da mültecilere karşı ülkeye girişler ve sınır dışı koşulları yanında ülkedeki yaşama şartlarına yönelik sert yasal önlemler alınmasını beraberinde getirmiştir (Deniz, 2014, s. 180). Coğrafi konumu sebebiyle göçmenler için Avrupa Birliği (AB) sınırlarına geçiş sağlayabilecekleri önemli giriş kapılarından biri olan Yunanistan, göçe karşı tedbirler konusunda AB'nin yönlendirmesinde kalmıştır. Yunanistan, sağlanan mali yardımlarla, 2012 yılında Türkiye sınırında Pazarkule sınır kapısından Meriç Nehri'ne uzanan sınır hattı boyunca 12,5 km uzunluğunda çelik duvar inşasına başlamıştır. 2021 yılı ortası itibarıyla 40 km uzunluğundaki çelik duvar tamamlanırken, hat boyunca elektronik gözetleme sistemi kurularak sığınmacıların Avrupa'ya ulaşmasını engelleyici tedbirler arttırılmıştır (Euro News, 2021). Düzensiz göçle mücadele amaçlı olarak 2010'da Yunanistan'ın Türkiye sınırında Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı (Frontex) görevlendirilmiş (BBC News Türkçe, 2010), Avrupa'da Frontex'e destek çağrıları artmıştır (Cocoli, 2015; UNHCR, n.d.). Yunanistan'ın destek çağrıları karşısında ayrıca AB tarafından mali destek ve güvenlik desteği (sınır koruma görevlisi, gemi, helikopter, uçak vb. araçlar) verileceği duyurulmuş, mülteci krizi konusunda AB'nin Yunanistan'ın yanında olduğu sık sık vurgulanmıştır (Aktan, 2020).

Bu durum karşısında Yunanistan, kara sınırına çekilen çitlerin yanında Meriç Nehri ve Ege Denizi'nden geçişlerde özel askerî ekiplerle geri itme uygulamalarına başvurmuştur. Ege Denizi'nde göçmenlerin Avrupa'ya geçme umudu 2020'lerde yaşanan

kapıları açma restleşmesinden öncesine dayansa da Yunanistan'ın tedbirlerini sertleş-tirmesi, gerek insan hakları ihlallerini gerek göçmenlere yönelik uluslararası hukuk ve AB normlarına aykırı uygulamaları bu dönemde daha da artmıştır. Söz konusu olaylar, Frontex tarafından da tespit edilmiş, hatta bazı durumlarda Frontex'in geri itme uygula-malarını örtbas ettiği bazı AB raporlarında da iddia edilmiştir (Euro News, 2022). Ge-rek kara gerekse deniz sınırlarında uygulanan sert önlemler, kaçak yollarla Avrupa'ya ulaşmaya çalışan göçmenlerin hayatını kaybettiği olaylara sebebiyet vermiş ve ulus-lararası arenada büyük tartışmalara yol açmıştır. Denizlerdeki göçün yol açtığı insani trajedileri uluslararası kamuoyu gündemine taşıyan ilk olay, 18 Nisan 2015'te Avrupa'ya gitmek üzere Libya'dan yola çıkan ve 800'den fazla kaçak göçmeni taşıyan bir geminin alabora olması sonucu yüzlerce insanın hayatını kaybettiği olay olmuştur (Alan, 2020). Ardından 2 Eylül 2015'te ailesi ile birlikte Suriye'deki çatışmalardan kaçan ve 3 yaşındaki Alan Kurdi'nin Bodrum kıyılarında bulunan cansız bedeninin fotoğrafı, düzensiz göç-men krizinin sembolü hâline gelmiştir. Yunan adalarına ulaşmaya çalışırken bindikleri teknenin batması sonucu Alan Kurdi ve 5 yaşındaki ağabeyi dâhil yaklaşık 10 kişi haya-tını kaybetmiştir (Anadolu Ajansı, 2019).

Ege Denizi'nde yaşanan geri itme olayları her ne kadar 2015 yılına kadar götürülse de olayların uluslararası hukuk ve insan haklarına aykırı sert müdahalelerle gündeme gelmesi Meriç Nehri'nde 2020 yılı ilk çeyreğinde yaşananlara dayandırılabilir. Bu dö-nemde yüzlerce göçmen, Yunanistan'la kara sınırının olduğu Karaağaç Mahallesi'n-deki Pazarkule Sınır Kapısı önünde toplanmışlar, zaman zaman Yunan polislerinin biber gazlı ve ses bombalı müdahalesi ile karşılaşmışlardır (NTV, 2020). Bu koşullar karşısında Yunanistan Meriç Nehri üzerinde geçişleri fiziken engellemekte hayli zorlanmış, diken-li ve jiletli tellerle sınırı destekleme çalışmalarını hızla başlatmıştır (Haberturk, 2020). Aynı dönemde denizden geçiş denemelerinde de artış olmuştur. Kapıkule ve Pazar-kule Sınır Kapıları'nın yanı sıra Çanakkale ve Ege sahilleri de Avrupa'ya gitmek iste-yenlerin göç güzergâhına eklenmiştir. Kaçakçılarla para karşılığı anlaşılan göçmenler, bindikleri botlarla Yunanistan üzerinden Avrupa yolculuğuna çıkmaya başlamışlardır. Ancak bu süreç denizlerde de tedbirleri arttıran Yunanistan'ın, geri itme uygulamaları dâhil insan hakları ihlallerini içeren sert müdahaleleriyle anılmaya başlanmıştır.

Geri itme, Avrupa Anayasa ve İnsan Hakları Merkezi ECCHR'nin (European Center for Constitutional and Human Rights) tanımına göre, "mültecilerin ve göçmenlerin - genellikle sınırı geçtikten hemen sonra - bireysel koşulları dikkate alınmaksızın ve sığınma başvurusunda bulunma olasılıkları olmadan sınırdan geri gönderilmeye zor-landığı bir dizi devlet önlemi" anlamına gelen bir terimdir (ECCHR, Pushback, E.T). Geri itme sırasında kişisel korunma ihtiyaçları göz ardı edilebilmekte ve genellikle devlet yetkilileri tarafından bireylere karşı şiddet içeren eylemler söz konusu olabilmektedir. Bu hâliyle mültecilerin uluslararası antlaşmalar ve usule ilişkin haklarına erişimi engel-lenmektedir (Stefan ve Cortinovic, 2021, s. 180). Geri itmelerin uluslararası hukuktaki mevcut durumu, 2021 yılında Avrupa'da yoğun olarak tartışılmış, artan yabancı karşıt-

lığı neticesinde AB göç politikasında geri itmeleri yasal hâle getiren değişiklik teklifi çağrılarını dâhi gündeme gelmiştir (Gotev, Kaczyński & Michalopoulos, 2021).

Sınırları aşan göç hareketleri tarih boyunca önemli bir sosyal-siyasal vaka olmakla birlikte son on yılda gerek göç edenlerin sayısı gerekse kompozisyonu itibarıyla daha ciddi bir mesele olarak uluslararası gündemin konusu olmaya başlamıştır. 2011'den itibaren Suriyelilerin Avrupa'ya illegal geçme çabaları ve buna karşın Yunanistan ve Bulgaristan sınırlarında karşı tedbir ve önlemlerin artırılması, durumu insani bir krize de dönüştürmüştür. Bu bölümde üzerinde durulduğu üzere özellikle Ege Denizi'nde tedbirleri arttıran Yunanistan'ın geri itme uygulamaları dâhil insan hakları ihlallerini içeren sert müdahaleleri, hem ikili ilişkilerde hem bölgesel çerçevede hem de uluslararası siyasette yer almaya başlamış ve Yunanistan, bu konudaki sorumluluğu reddetmiştir. Müteakip bölümde Ege'deki göçmen krizi sürecinde Türkiye'nin yürüttüğü enformasyon stratejisi, genel çerçevesi, stratejiyi belirleyen temel unsurlar ve enformasyon savaşına konu olan vakanın basındaki yansımaları üzerinden incelenecektir.

Ege'deki Göçmen Krizi Sürecinde Yaşanan Enformasyon Savaşında Türkiye'nin İletişim Stratejisi ve Enformasyon Savaşına Konu Faaliyetlerin Batı Basınındaki Yansımaları

Ege Denizi'nde Yunanistan'ın geri itme uygulamaları 2015 yılına kadar gitmektedir (Alan, 2020). Türkiye, Sahil Güvenlik Komutanlığı internet sitesi üzerinden bu olayların görüntülerini zaman zaman yayınlamış olup söz konusu görüntüler medya ile paylaşılmadığından sadece ilgi duyanlar bilgi sahibi olmuştur. Bununla beraber insan hakları örgütlerinin gerek bu görüntüler gerekse göçmenlerin maruz kaldıkları şiddete ilişkin anlatımları üzerinden Ege Denizi'ndeki uluslararası hukuk ve insan hakları ihlallerine dikkat çekmiş olmaları, söz konusu istihbarat paylaşımlarının konuya duyarlı ve ilgili kesimler nezdinde karşılık bulmasını ve Yunanistan'ın uluslararası hukuka aykırı uygulamalarının fark edilmesini sağlaması açısından önemlidir.

Uluslararası kamuoyunun ilgisinin bu olaylara yönelmesi ve geri itmeler dâhil uygulanan çeşitli yöntemler neticesinde Ege Denizi'ndeki göçmenlerin maruz kaldığı insani dramın daha görünür hâle gelmesi ise Türkiye'nin yürüttüğü enformasyon savaşı stratejisi sonucu mümkün olabilmıştır. Bu çerçevede Türkiye, Ege Denizi'ndeki göçmen krizi sürecinde yaşanan enformasyon savaşını bir iletişim stratejisi olarak ele almıştır. Yürütülen iletişim stratejisi sonucunda Yunanistan'ın Ege Denizi'nde uluslararası hukuka aykırı geri itme uygulamaları ve insan hakları ihlallerinin uluslararası basına yansıtılması, Yunanistan'ın iddialarının aksine düzensiz göçmenlerin Türkiye değil Yunanistan tarafından geri itildiğinin ortaya çıkarılmasının amaçlandığı gözlenmiştir. Bu doğrultuda sürecin başından bu yana çoğu ABD ve Avrupa basınından olmak üzere 50'nin üzerinde yayın organı, 180'in üzerinde gazeteci ile çalışma yürütülmüştür. Stratejinin devreye alındığı Eylül 2020'de geri itme olaylarının uluslararası medyada görünürlüğü olmadığı gözlenmiştir. Doğan Eşkinat, iletişime geçilen batı medyasının Ege

Denizi'nde yaşanan olaylara ilk günlerdeki yaklaşımını “Tiyatro da olabilir, propaganda da olabilir. Gerçekten bu şeyler oluyor mu yoksa mizansen mi?” şeklinde açıklamıştır (Eşkinat, 11 Eylül 2023 tarihli mülakat).

Uluslararası medya mensupları, Ege Denizi'nde Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından yürütülen düzensiz göçmenleri kurtarma operasyonlarını takip etmek üzere düzenlenen basın turlarına davet edilmişlerdir. Yunanistan'ın geri itme vakalarını ortaya çıkarmak için edinilen anlık bilgiler sonrası basın mensuplarının olayın yaşandığı alana intikalleri gerçekleştirilerek kurtarma operasyonunu takip etmeleri sağlanmıştır. Gazetecilerin kurtarılan göçmenlerle röportajlar gerçekleştirmeleri sağlanmış, gerektiğinde personelle de görüşmeleri planlanmıştır. Operasyonu takip etmeleri amaçlı koordinasyon ve destek dışında sürecin hiçbir kısmında gazetecilere müdahalede, kısıtlamada bulunulmamıştır (Eşkinat, 11 Eylül 2023 tarihli mülakat).

Tüm bu süreç, genel hatlarıyla, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından organize edilmiş ve kurumlar arası eş güdümlü yürütülmüştür. İletişim Başkanlığı basın mensuplarının bahse konu olaylar hakkında bilgilendirilmesi ve davet edilmesi, Sahil Güvenlik Komutanlığı bilgi paylaşımı ve gemilerin ve karakolların basın mensuplarına açılması ile Türkiye ana karasındaki göçmenlere yönelik işlemlerin görüntülenmesi, Göç İdaresi Başkanlığı ise Türkiye'deki düzensiz göçmenlerle irtibatın sağlanması ve istenen röportajların planlanması konularında görev ve sorumluluk üstlenmiştir. Bu doğrultuda strateji genel hatlarıyla İletişim Başkanlığı ve İçişleri Bakanlığı eş güdümlü yürütülürken gazetecilerin talep ettiği bilgi desteğinin sağlanması noktasında diğer bazı kamu kurumlarından da katkı sağlanmıştır (Eşkinat, 11 Eylül 2023 tarihli mülakat).

Araştırmada Türkiye'nin enformasyon savaşı kapsamında bilgi paylaşımı yaptığı basın-yayın kuruluşlarından, Türk Sahil Güvenlik Komutanlığı gemileri/teknelerine konuk edilmek suretiyle Yunanistan'ın geri itme uygulamalarını gözlemleyen ve Türkiye'nin yayınladığı istihbarat görüntülerini talep ederek ve kaynak göstererek olayları araştıran batı basınından haberler örneklem olarak seçilmiştir. ABD ve olaya taraf iki ülke dışındaki Avrupa basınının konuyu doğrudan gözlemleme imkânlarının olmayışı ve söz konusu dönemde kendilerini doğrudan muhatap olarak görmemeleri onları daha bağımsız bir noktaya konumlandırmaktadır. Yine seçilen yayınlar, yaptığı haberlerle dünyada en çok okuyucuya ulaşan yayın kuruluşları arasından tercih edilmiştir. Yapılan haberler, yansımaların gelişiminin görülebilmesi için vaka analizi bağlamında geçmişten günümüze bir süreç silsilesi içerisinde ele alınmıştır. Araştırmanın başlangıç tarihi olarak; Der Spiegel, Spiegel-Online ve Der Tasspiegel'de, Ege Denizi'nde Yunanistan'ın geri itmelerine yönelik araştırmalar ve farkındalık Meriç Nehri'nde yaşanan bir olay üzerine çok önceden başladığından Mart 2020, diğer yayınlarda ise Türkiye'nin enformasyon savaşına konu iletişim yönetimini başlattığı Eylül 2020 seçilmiştir. Söz konusu iletişim yönetimi hâlen devam etmekle birlikte araştırmaya konu tarih aralığının bitişi, örneklem konu son haberin tarihi olan 19 Mayıs 2023 tarihi olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda; Amerikan basınından CNN, AP, The New York Times, İngiltere basınından Independent, BBC

World News, Alman basınından Der Spiegel, Spiegel-Online, Der Tasspiegel, ZDF, Fransız basınından France 24, İspanya basınından El Mundo, El Diario, İtalya basınından Il Messaggero, Danimarka basınından DR haber ve yayın organları seçilmiştir. Söz konusu 14 yayın organında kaleme alınan 25 haber analiz edilmiştir. Haber içerikleri, yaklaşımların derinlemesine incelenebilmesi ve süreç içerisindeki değişimin kavranabilmesi amacıyla aynı zamanda içerik ve söylem açısından da değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Haberlerin içerik analizi ve yapılan değerlendirmeler neticesinde, tüm yayın kuruluşlarının haberlerinde yer alan ortak konu kıstasıyla, aşağıda maruz temalar belirlenmiştir:

1. Basın mensuplarının kurtarma operasyonlarına davet edilişleri ve Türkiye'nin haberlere destek amaçlı bilgi paylaşımlarının anlatımı,
2. Yunanistan'ın uluslararası hukuka aykırı geri itme uygulamalarının gösterilişi,
3. Göçmenlerin yaşadıkları zorlukların işlenişi,
4. İnsan hakları örgütleri, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve Sivil Toplum Kuruluşlarından (STK) alınan bilgilerin yansıtılması,
5. AB'nin olaylara karşı tutumunun aktarılması.

Tablo 1. Ortak Temalara Göre Haber Dağılımı

Ortak Temalar	Yayın Kuruluşu Sayısı	Haber Sayısı
Basın mensuplarının kurtarma operasyonlarına davet edilişleri ve Türkiye'nin haberlere destek amaçlı bilgi paylaşımlarının anlatımı	11	12
Yunanistan'ın uluslararası hukuka aykırı geri itme uygulamalarının gösterilişi	14	18
Göçmenlerin yaşadıkları zorlukların işlenişi	14	16
İnsan hakları örgütleri, UNHCR ve STK'lardan alınan bilgilerin yansıtılması	8	8
AB'nin olaylara karşı tutumunun aktarılması	7	10

Ortak temalara göre haber dağılımı incelendiğinde; örneklem dâhilindeki 14 yayın kuruluşunun tamamının haberlerinde Yunanistan'ın uluslararası hukuka aykırı geri itme uygulamalarına yer verdikleri, haberlerinde göçmenlerin yaşadıkları zorlukları yoğun olarak işledikleri görülmektedir. Haber sayılarına göre dağılıma bakıldığında ise Yunanistan'ın hukuka aykırı geri itme olaylarının gösterilişi haberlerde en çok rastlanan tema olurken, bu temayı göçmenlerin yaşadıkları zorlukların yansıtılması izlemiştir. Yayın kuruluşlarının yarısının AB'nin olaylara karşı tutumuna değinmediği, haberlerini Yunanistan'ın tutumu ve yaşananlara odakladığı görülmektedir. Haberlerin büyük

çoğunluğunda ise basın mensuplarının Türkiye'nin kurtarma operasyonlarına davet edilişleri ve Türkiye'den alınan bilgilerin yansıtıldığı görülmektedir.

Basın Mensuplarının Kurtarma Operasyonlarına Davet Edilişleri ve Türkiye'nin Haberlere Destek Amaçlı Bilgi Paylaşımlarının Anlatımı

İncelenen haberlerde, muhabirler ilk olarak kendileriyle nasıl iletişim kurulduğu, davet üzerine gittikleri kurtarma operasyonuna nasıl götürüldüklerini aktarmışlardır. Haberlerde, "Türk hükümetinin organize ettiği Sahil Güvenlik Turu"nda elde edilen gözlemlerin aktarıldığı (AP, 2020), uluslararası gazeteciler grubunun bulunduğu bir Türk Sahil Güvenlik gemisinde şahit olunan olayların aktarıldığı (Daragahi, 2021), bazı haberlerin ise Türk Sahil Güvenliği kaynaklı görüntüler ile mültecilerin çektikleri görüntüler üzerine bina edildiği (Keane, 2021) görülmüştür. Zira, CNN muhabiri Jomana Karadsheh, haberini anlatmak üzere bağlandığı Connect The World Programında, "Ege Denizi'nde arama kurtarma faaliyetlerinde bulunan Türk Sahil Güvenliği, denizde ne olup bittiğini ilk elden, kendi gözlerimizle görebilmemiz için CNN'e devriyelerine ve yürüttüğü bir arama kurtarma görevine ender bir erişim izni verdi" ifadelerini kullanmış (CNN, 2020), CNN internet sitesinde yayınlanan haberde ise yolculuktan görüntüler aktarılmıştır (Tuysuz, Karadsheh & Laine, 2020). Alman televizyon kanalı ZDF, davet üzerine yapılan haberi "Sahil Güvenlik ile birlikte Ege kıyılarında" başlığıyla duyurmuştur (Walpot, 2021).

Türkiye bilgi paylaşımlarıyla da haberlere destek vermiş, medya mensuplarının taleplerini karşılamıştır. Doğan Eşkinat, sağlanan bilgi desteği konusunda "Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın anlık istihbarat paylaşımı sayesinde bu faaliyetlerin gerçekleştirilebildiği, bu süreçte her konuda bilgi taleplerinin karşılandığı, İnsansız Hava Aracı (İHA) görüntüleri, koordinat verileri, meydana gelen bir olaya ilişkin veriler vb. gibi birçok konuda basın mensuplarına bilgi desteği sağlandığı" bilgisini vermiştir (Eşkinat, 11 Eylül 2023 tarihli mülakat). Nitekim bu destek haberlere de yansımış, kurtarma operasyonları sırasında Yunanistan'ın uygulamalarına dair detaylar, Türk Sahil Güvenlik yetkilileriyle mülakatların yanında diğer talep edilen bilgiler haberlerde yer almıştır. Örneğin El Diario Gazetesi, haberinde, Türk Sahil Güvenlik Komutanlığı yetkililerinin kendilerine Yunan devriyelerinin yakaladıkları göçmenleri kara sularının sınırına doğru götürerek onları şişme cankurtaran botlarına koyup Ankara'yı haberdar ettiklerine dair video delillerini sunduklarını aktarmıştır (Topper, 2021). BBC World News TV, haberini Türk Sahil Güvenliği kaynaklı görüntüler üzerine kurgularken (Keane, 2021), Der Tagesspiegel, Yunan Sahil Güvenliğinin geri itme uygulamalarına dair kanıtlarını ortaya koyduğu haberinde videolar, coğrafi verilerle kıyaslama, görgü tanıklarının ifadeleri üzerinden Türkiye'nin bilgi paylaşımına işaret etmiştir (Gäbler, 2020). Der Spiegel Dergisi ise haberinde Frontex'in geri itme uygulamalarına karşı tepkisiz kaldığı bulgularını doğrulamak için Türk Sahil Güvenliğinden alınan istihbarat görüntülerinin kullanıldığını aktarmıştır (Christides, Freudenthal, Lüdke & Popp, 2020).

Yunanistan'ın Uluslararası Hukuka Aykırı Geri İtme Uygulamalarının Gösterilişi

Haberlerde ortak temalardan bir diğeri, Yunanistan'ın uluslararası hukuka aykırı geri itme uygulamalarına dair anlatımlar oluşturmaktadır. Yunanistan'ın geri itmesi, bütün haberlerde yer verilen bir gerçek olarak ortaya çıkmıştır. Gazetecilerin büyük kısmı bu anlatımları göçmenlerle yapılan görüşmelere dayandırırken, bazıları ise Türkiye'nin paylaştığı görüntüler üzerinden aktarmıştır. Örneğin CNN'in haberinde düzensiz göçmenler "geri itme kurbanı göçmenler" olarak anılmışlar, Yunan gemisinin bulunduğu nokta itibarıyla göçmenleri denize terk etme iddialarını doğrulayan görüntüler paylaşılmış, göçmenlerin Midilli Adası'na ulaşmışken Yunanlı yetkililer tarafından kadın, çocuk demeksizin şiddetle karşılaştıkları, bir bota yerleştirilerek denize terk edildikleri aktarılmıştır (Tuysuz, Karadsheh & Laine, 2020). Haberlerin çoğunda olaylar göçmenlerin söylemleri üzerinden yansıtılmıştır. Göçmenlerin yaptıkları açıklamalardan; telefonlarının alındığı, 'kampa götüreceğiz' denilerek bir gemiye, ardından botlara bindirilerek denizin ortasında bırakıldıkları, Midilli Adası'nda kendilerini yakalayan Yunanlı yetkililer tarafından bota bindirilerek denize bırakıldıkları (AP, 2020), Yunanistan kara sularına ulaştıklarında yeniden botlara bindirilerek gönderildikleri, Yunan polisinin şiddet uyguladığı ve botu batırmaya çalıştığı (Walpot, 2021) bilgilerine yer verilmiştir. Bazı gazeteler ise konuyu başlıklarına taşımıştır. Il Messaggero Gazetesi, geri itmeleri "Ege'de mülteci düellosu... "Yunanlılar tarafından dövüldük, Türkiye sayesinde kurtulduk"" (Perino, 2021), DR Televizyon Kanalı "Akdeniz'de göçmenler şokta: Yunanlılar bizi dövüldüler, eşyalarımızı çaldılar ve bizi denize terk ettiler" (Lund, 2021), El Mundo Gazetesi "Yunanlılar bize ateş açtılar" başlıklarına yer vermiştir. El Mundo ayrıca göçmenlerin ifadelerinden yapılan tüm sığınma başvurularının Yunan makamları tarafından görmezden gelindiğini aktarmıştır (Hurtado, 2021).

Bazı gazeteler ise geri itme uygulamalarını iddia değil tespit olarak yansıtmıştır. Bunlar arasındaki El Diario Gazetesi haberinde, Yunan adalarına gitmek üzere yola çıkan mültecilerin çok azının hedefe ulaştığını, birçoğunun Yunan Sahil Güvenliği tarafından geri itildiğini vurgulamıştır. Bu vurgu, mültecilerin motorlarının alındığı ve denizin ortasında bırakıldıkları yönündeki anlatımlarıyla da desteklenmiştir (Topper, 2021). BBC World News TV'nin haberi, geri itme iddialarının göz ardı edilemeyecek kadar ciddi olduğunu yansıtmaktadır. Haberde yayınlanan görüntülerde; Yunan Sahil Güvenlik teknelerinden sivri sopalarla düzensiz göçmenleri taşıyan botların delinmeye çalışıldığı, botlar uzaklaşırken denize ateş edildiği, göçmen botlarına ağır silah donanımlı ve siyah kamufajlı askerleri taşıyan Yunan Sahil Güvenlik tekneleri tarafından yakından hızlı geçmek suretiyle batırma manevralarının yapıldığı, teknelere bağlanan botların devrilmeleri pahasına hızla Türk kara sularına çekildiği, kıyılara terk edilmiş botların vurduğu görülmüştür. Muhabir Fergal Keane, "Karaya çıkıp Yunanlı yetkililer tarafından bulunarak gerekli işlemler yapılmadan yeniden denize indirilip gerisin geri Türkiye yönüne itilen insanlara dair kanıtlar duyduk" tespitini aktarmıştır (Keane, 2021).

The New York Times Gazetesi'nin haberi ise örneklem dâhilinde Yunanistan'ın geri itmelerinin net ifadeler ve kanıtlarla ortaya konulduğu bir haber olarak öne çıkmıştır. Gazete, geri itmeler konusundaki tespitini “Yunanistan göçmenleri denizde bırakmadığını söylüyor ama suçüstü yakalandı” ifadeleriyle haberinin başlığına taşımıştır. Haberde Yunanistan'ın uluslararası hukuku ihlal ederek göçmenleri Ege Denizi'nin ortasında akıntıya terk ettiği olay kaleme alınmıştır. Gazete, Avusturyalı yardım görevlisi Fayad Mulla tarafından sağlanan bir videonun Yunan makamlarının uluslararası yasaları ve AB kurallarını ihlal ettiğine dair şimdije kadarki en çarpıcı kanıt olabileceğini vurgulamıştır (Stevis-Gridneff, Kerr, Bracken & Kirac, 2023). Yine geri itme iddialarını kanıtlarla yansıtan diğer haberler incelendiğinde; “Yunanistan sığınmacıları alenen denize bırakıyor” (Christides & Lüdke, 2020), “Yunanistan Midilli'ye ulaşan sığınmacıları denize geri sürüklüyor” (Christides, Freudenthal & Lüdke, 2020) başlıklı haberler dikkat çekmektedir. Her iki haberde de geri itme olaylarının münferit vakalar olmayıp sistemin bir parçasını oluşturduğu, medya kuruluşlarıyla yapılan ortak araştırmalara dayalı belgelerden bu tespitlere ulaşıldığı vurgulanmaktadır.

Diğer yayınlardan farklı olarak The Independent, geri itme iddialarını Türkiye'nin iddiası olarak sunarken mültecilerin yaşadıklarını “Türkler, Yunanlılar ve mülteciler arasında tehlikeli ve karmaşık bir üçlü dans” olarak aktarmış, geri itme olayını her iki tarafa da maliyet olarak yansıtmıştır (Daragahi, 2021).

Haberlerin büyük çoğunluğunda geri itme uygulamaları Yunanlı muhataplara soru olarak yöneltilerek alınan yanıtların da aktarıldığı tespit edilmiştir. CNN'de yayınlanan Connect The World Programında sunucu Becky Anderson'un, Yunanistan Göç ve Sığınma Bakanı Notis Mitarakis'e iki kez art arda sorduğu soru karşısında net bir yanıt alamadığı görülmüştür (CNN, 2020). France 24'ün Yunan Sahil Güvenliğine yönelik soruları karşısında aldığı yanıt ise, inkâr ve Türkiye'nin olayları kışkırttığı iddiası olmuştur (Assad & Foucaud, 2021). BBC World News TV haberinde Yunan Göç ve Sığınma Bakanı Notis Mitarakis'in AB temel haklarının ihlal edildiğine dair kanıt olmadığı açıklamaları yansıtırken muhabir “Yunanistan geri itmelerin yaşandığını hep reddetti. Göçmenleri taşıyan bir botun yakınlarında suya ateş edildiğini gözler önüne seren bu görüntülere rağmen...” yorumunu yapmıştır (Keane, 2021). Yine birçok haberde Yunanistan'ın soruları yanıtız bıraktığı bilgilerine yer verilmiştir (Lund, 2021). Yunanistan'ın geri itmelerini kanıtlara dayandıran haberlerde ise, araştırma bulgu ve belgelerine rağmen Yunan hükûmetinin olayları reddetmeye devam ettiği belirtilmiştir (Christides, Freudenthal, Lüdke & Popp, 2020).

Göçmenlerin Yaşadıkları Zorlukların İşlenişi

Haberlerde dikkat çeken üçüncü ortak tema, göçmenlerin Yunanistan tarafından geri itilirken yaşadıkları zorluklar, maruz kaldıkları insan hakları ihlalleri ve şiddete varan muameleler olmuştur. Haberlerde en büyük ilginin de bu konuya yöneldiği gözlenmiştir. Söz konusu uygulamalar göçmenlerin söylemleri ile kurtarma operasyonlarında şahit olunan görüntüler üzerinden yapılan betimlemelerle haberlere yansıtılmıştır.

Haberlerde; can kurtarma botundan çıkan kişilerin zar zor ayakta durdukları, üşümüş ve bitkin hâlde buldukları, Yunan yetkililer tarafından kadın, çocuk ayrımı yapılmaksızın şiddetle karşılaştıkları, kendilerine hayvanmış gibi davranıldığı (Tuysuz, Karadsheh & Laine, 2020), Yunanlılar tarafından kendilerine yumruk ve sopalarla vurulduğu, botlarının batırılmak istendiği, “Defolun Türkiye’ye geri dönün” diye bağırdukları, Yunan adasına ulaşmalarına rağmen geri gönderildikleri (Walpot, 2021), botlarının motorlarının alındığı ve öylece denize atıldıkları (Topper, 2021), kanolarını deldikleri, genç kızları bile dövdükleri (Assad & Foucaud, 2021), sivri sopalarla botların delinmeye çalışıldığı, botlara ateş edildiği, teknelerle batırma manevraları yapıldığı, teknelere ipele bağlanarak devrilmeleri pahasına botların Türk kara sularına çekildiği, “Geri gelirsen öldürürüz” diye tehdit edildikleri (Keane, 2021), yiyeceksiz, desteksiz ve çaresiz denize bırakıldıkları, kadınlara tacize varan şiddet uyguladıkları, hamile, bebek, çocuk ayrımı yapılmadığı (Hurtado, 2021), Yunan bayraklı büyük botlarla yanaşan maskeli adamların saldırısına uğradıkları (Christides & Lüdke, 2020) bilgileri aktarılmıştır.

İnsan Hakları Örgütleri, UNHCR ve STK’lardan Alınan Bilgilerin Yansıtılması

Haberlerde ortaklaşan bir diğer tema, Türkiye’nin tezlerinin insan hakları örgütleri, UNHCR ile STK’lardan alınan belgeler ve yapılan açıklamalarla doğrulanması olmuştur. Doğan Eşkinat, STK’ların konuya ilgileri, ürettikleri belge ve raporlarla geri itmenin de ötesinde göçmenlerin Yunan adalarına ayak bastıktan sonra uluslararası hukuka aykırı olarak botlara bindirilip geri gönderildikleri gibi çok daha grift uygulamaları açığa çıkardıklarını anlatmıştır (Eşkinat, 11 Eylül 2023 tarihli mülakat). Haberlerde de Yunanistan’ın geri itme uygulamalarını inkâr ettiği bilgisi verilmesinin ardından uluslararası örgütler ve STK’lardan alınan bilgiler ekseninde bu konuya işaret edildiği gözlenmektedir.

İncelemeye konu haberlerde; “Hak örgütleri: Yunanistan insan hakları yükümlülüklerini ihlal ediyor” başlıkları kullanılarak mültecilerin şiddet görek denize terk edildikleri ifadelerinin insan hakları savunucuları ve UNHCR tarafından uzun süredir belgelendiği (Tuysuz, Karadsheh & Laine, 2020), UNHCR da dâhil insan hakları ve mülteci hakları örgütlerinin güvenilir olduklarını söyledikleri haberler ve tanıklıklar üzerinden Yunanistan’ı geri gönderme olaylarıyla suçladıkları ve konuyu araştıran STK’lar arasındaki Aegean Board Report’tan Tommy Olsen’in “Bu can kurtarma sallarına kendi istekleriyle binmiyorlar, binmeye zorlanıyorlar” açıklamalarında bulunduğu (AP, 2020), Aegean Board Report’un bu türden geri göndermeleri belgelediği, ölümlü olayların yaşandığını da bildirdiği (Topper, 2021), AB İçişleri Komiseri Ylva Johansson’un “Bunların Avrupa’nın temel değerlerinin ihlali olduğunu düşünüyorum. Temel hakların ihlal edilmeye devam etmesine uygun bir tepki vermeden geçemeyiz” şeklindeki açıklamaları (Keane, 2021), Ege’deki geri itmelerin Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu ve UNHCR tarafından da belgelendiği (Perino, 2021), Uluslararası Af Örgütü’nün (AI) araş-

tırmalarının şiddetli şekilde reddedilme olaylarının Evros bölgesindeki defakto Yunan sınır kontrolü politikasına dönüştüğünü gösterdiği tespiti (Hurtado, 2021), Yunan Sahil Güvenliğinin göçmen teknelerini kendi adalarından uzak tutmak için giderek daha fazla şiddet kullandığına dair çok sayıda rapor olduğu, BM, AI ve İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch -HRW) tarafından yasa dışı olduğu ve insanları tehlikeye attığı için sert şekilde eleştirildiği (Lund, 2021) şeklinde detaylar yer almaktadır.

AB'nin Geri İtme Eylemlerine Karşı Tutumunun Aktarılması

Haberlerde ortaklaşan son tema AB'nin bu konudaki söylemlerinin aksine göçmenlerin AB sınırlarına girmemesi için Yunanistan'ın geri itme siyasetine tepkisz kaldığı ve olaylara göz yumduğuna ilişkin bulgulardır. Eşkinat, mülakatta bu durumu, "Politika Brüksel'de yapılıyor, para ve destek veriliyor, Yunanistan uyguluyor, Frontex de izliyor. Bu nedenle Yunanistan'da bir öz güven vardı, "Saklı gizli bir şey yapmıyoruz, herkes her şeyi biliyor" diyorlardı. Ama tabii bu işin bu kadar aleyhlerine döneceğini düşünmediler. Burada işin Frontex'e dönmesi, uluslararası medyanın konuya ilgisiyle oldu. Uluslararası medyanın araştırmalarıyla iş Frontex bürolarının basıldığı soruşturmalara, dönemin Frontex Direktörü Fabrice Leggeri'nin istifasına kadar gitti." şeklinde değerlendirmiştir (Eşkinat, 11 Eylül 2023 tarihli mülakat).

AB'nin bu tutumu araştırmaya konu haberlerde de işlenen bir tema olarak öne çıkmaktadır. Örnekleme konu haberlerde; geri itme vakalarının "Avrupa'nın temsil ettiğini iddia ettiği değerleri boğduğu" yorumu yapılırken (Tuysuz, Karadsheh & Laine, 2020), Yunanistan'ın göçmen botlarını manevrasız hâle getirip geri gönderdiği ithamları karşısında Brüksel'den gelen açıklamanın "yarım ağız yapılmış bir açıklama" olduğu (Walpot, 2021), bu olaylar karşısında AB'nin itibar kaybettiği ve inkâr politikasının yeterli olmayacağı (Keane, 2021), Frontex'in Akdeniz'deki kurtarma faaliyetlerinde büyük olasılıkla fail olduğu (Christides, Lüdke & Popp, 2020a), olay üzerindeki araştırmalar sonucu Ege'nin doğusunda Avrupa değerlerinin sınır güvenliği pahasına harcandığı sonucuna varıldığı (Christides & Lüdke, 2020), araştırma bulgularına göre Frontex'in de yasa dışı geri itme operasyonlarında yer aldığı (Christides, Freudenthal, Lüdke & Popp, 2020) bilgileri verilmiştir.

Yine bazı yayınlar ve gazetelerin bu konuyu başlıklarına taşıdıkları gözlenmiştir. BBC World News TV "AB ülkeleri denizdeki sığınmacıları geri itiyor" (Keane, 2021), Spiegel-Online "İlkelleşen kıta" (Popp, 2020), Der Spiegel "Avrupa'nın kanunları nasıl çiğnediğine dair" (Christides & Popp, 2020), Spiegel-Online "Frontex insan hakları ihlallerini gizliyor" (Christides, Lüdke & Popp, 2020b) başlıklarını atmışlardır.

Ege Denizi'ndeki düzensiz göçmen krizi sürecinde yaşanan enformasyon savaşında Türkiye'nin iletişim stratejisi ve enformasyon savaşına konu faaliyetlerin batı basınındaki yansımaları kapsamında sonuç itibarıyla uluslararası kamuoyunun ilgisinin

bu olaylara yönlendiği ve geri itmeler dâhil, uygulanan çeşitli yöntemler neticesinde göçmenlerin maruz kaldığı insani dramın daha görünür hâle gelmesi, Türkiye'nin yürüttüğü enformasyon savaşı stratejisi sonucu mümkün olmuştur. Yürütülen iletişim stratejisi sonucunda uluslararası hukuka aykırı geri itme uygulamaları ve insan hakları ihlallerinin uluslararası basına yansıtılması, Yunanistan'ın iddialarının aksine düzensiz göçmenlerin Türkiye değil Yunanistan tarafından geri itildiğinin ortaya çıkarıldığı gözlemlenmiştir. Nitekim yukarıda da sunulduğu üzere araştırmanın konusu olan 14 yayın organında kaleme alınan 25 haber, içerik açısından değerlendirildiğinde işlenen ortak temalarda uluslararası hukuka aykırı geri itme uygulamalarının, göçmenlerin yaşadıkları zorlukların ve AB'nin sonuç alıcı bir uygulama ortaya koyamayışı temalarının üzerinde durulan konular olarak öne çıktığı ve detaylıca işlendiği görülmüştür.

Araştırma Bulguları ve Değerlendirmeler

Ege Denizi'ndeki geri itmelerle yönelik haberler batı basınında ilk etapta Meriç Nehri olayları üzerinden Türkiye'nin göçmenleri silah olarak kullanması ve kapıları açmasına ilişkin sert eleştiriler üzerinden yansıtılırken, özellikle Der Spiegel, Spiegel-Online ve Der Tasspiegel'in Meriç Nehri'ndeki ölümlü olayın ardından Yunanistan'ın sert müdahalelerini araştırmaya yönelik ısrarlı çabaları ve bu yönde yaptıkları erken haberler uluslararası basının konuya ilgisini ve Ege Denizi'nde yaşananları gözleriyle görme konusunda istekliliklerini arttıran önemli bir etken olmuştur. Spiegel'in ciddi kanıtlar ve kaynaklar sunarak yaptığı haberleri izleyen ABD ve Avrupa'daki diğer medya kuruluşlarının ise konuya, Türkiye'nin enformasyon savaşı stratejisini uygulamaya geçirdiği 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla eğilmeye başladıkları görülmüştür.

Basın turlarına katılım konusunda batı basınının ilk etapta; Yunanistan'ın tezleri doğrultusunda Ege Denizi'nde yaşananlara propaganda, mizansen, tiyatro olabileceği endişesiyle yaklaştıkları gözlemlenmiş olsa da gerek Türkiye'deki muhataplarla mevcut güven ilişkisi gerek muhabirlerin kendi gözleriyle şahit oldukları olaylar ve göçmenlerin anlatımları, gerekse Yunanistan'ın uyguladığı şiddeti gösteren görüntülerin incelenmesi ve doğruluğuna ilişkin kanıtların ortaya konulması sonucu geri itme olaylarına batı medyasının ilgisinin arttığı anlaşılmaktadır. Haberleri yapan muhabirlerin büyük çoğunluğunun, yerinde gözleme ardından Ege'de yaşanan olaylarda Yunanistan'ın geri itmeler ile uluslararası anlaşmaları ihlal ettiğini haberlerine yansıttıkları görülmüştür.

Söz konusu faaliyetler sonucunda ilk etapta Ege Denizi'nde yaşananlar göçmenlerin iddiaları olarak görülmekle birlikte iddiaların muhabirleri derinden sarstığı ve haberlerin "göçmenlerin dramı" olarak yaşadıkları şiddet ve ölümlerle burun buruna çıktıkları Avrupa yolculuğu üzerinden hikâyeleştirildiği görülmüştür. Haberlere dayanak olarak düzensiz göçmenlerin ifadeleri, insan hakları örgütlerinin bu olayları belgeledikleri, hukuksuz buldukları anlatımları ile geri itmeye ilişkin video görüntüleri sunulmuştur. Yunanistan Sahil Güvenlik gemilerinin olay yerinden kaçışları, botlara ateşli

silahlarla ateş etmeleri, motorlarını sökmeleri, delici çubuklarla botları delmeye çalıştıklarını gösteren görüntülerle geri itme olayları desteklenmiştir. Yunanistan tarafının iddiaları inkârı karşısında Türkiye'nin, göçmenlerin iddiaları ile konuyu gözlemleyen STK'lar, uluslararası hukukçular ve insan hakları örgütlerinin Yunanistan'ın uluslararası hukuku ihlal ettiğine ilişkin görüşlerine yer verilmiş ve Türkiye'nin göçmenleri kurtarma operasyonlarından övgüyle bahsedilmiştir.

Batılı medyanın şahitliklerine dayalı haberler sonrası geri itme vakalarının uluslararası boyutta tartışılır hâle geldiği görülmüştür. Bu sonuçta, Türkiye'nin iletişim yönetimi sayesinde konuya artan ilginin yanı sıra UNHCR, konuya duyarlı STK'ların rapor ve belgeleri, göçmenlerin görüntü kayıtları, Türkiye'nin istihbarat görüntüleri, bazı AB yetkilileri ve uluslararası hukuk uzmanlarının Türkiye'nin tezini destekleyen açıklamalarının da katkısı olmuştur. İlk etapta göçmenlerin iddiaları üzerinden yapılan haberler süreç içerisinde araştırmaya dayalı kanıtlarla Yunanistan'a ve Frontex'e yönelik suçlamalara dönüşmüştür. Süreç içerisinde konu Yunanistan'ı da aşarak AB'nin mülteci politikasına yönelmiş, Avrupa'nın kendi değerlerine bağlılığının sorgulanmasını beraberinde getirmiştir.

Haberlerin geneline bakıldığında Yunanistan'ın, Türkiye'nin yürüttüğü enformasyon savaşına karşı bir strateji geliştiremediği, kendisine yöneltilen iddialar karşısında inkâr politikasıyla yetindiği görülmüş, bu durum da Türkiye'nin tezleri lehine katkı sağlamıştır. Geri itme iddialarına yönelik Yunanistan'ın "Türkiye'nin mizansenisi" gibi propagandaya dayalı söylemlerinin etkisindeki batılı basın yaklaşımı, konunun detaylarını öğrendikçe değişmiştir. Haberlerin hiçbirinde göçmenleri Türkiye'nin gönderdiğine ilişkin mizansen iddialarına kanıt gösterilememiş, hatta karşı kanıtların fazla sayıda olması ve soruların yanıtız bırakılması konusunda Yunanistan'a tepki yöneltildiği gözlenmiştir.

Batı basınının Ege Denizi'nde yaşananlara artan ilgisinde, olaylara bizzat şahit olunmasını sağlayan Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın basın turlarının büyük katkısı olmuştur. Bu örnek göstermiştir ki, stratejik iletişimde en önemli hususlardan biri iş birliği, koordinasyon ve planlı faaliyetlerdir. Araştırma sonucunda, İletişim Başkanlığı koordinesinde daha rahat bir iş birliğine gidilebildiği, yürütmenin başı Cumhurbaşkanlığına bağlı bu kurumun kurulmasının bu tür iş birliği planlamalarında sonuç alınmasında olumlu katkı sağladığı görülmüştür.

SONUÇ

İçinde bulunduğumuz enformasyon çağı, algıların hedefler doğrultusunda yönetilebileceği bir ortam sunmaktadır. Günümüzde tek bir haber sonucu en stabil ekonomiler sarsılabilmekte, Türkiye'de de gözlemlendiği gibi göçmenlere açık kapı politikası izleyerek önemli sosyal imkânlar yaratan bir ülke dahi göçmenlere kötü muamele iddiasıyla eleştirilerin hedefi olabilmektedir. Bu yönüyle algılara yönelik müdahaleler/saldı-

rılar günümüzün güvenlik tehditleri arasında ön plana yerleşmiş, zihinlerin güvenliğini önceleyen çalışmalar artmıştır. Enformasyon toplumu her türlü algı yönetimine açık olmakla birlikte diğer yandan medya okuryazarlığına ilişkin devletlerin toplumlara artan uyarıları sonucu bu alanda yaşanan gelişmeler de hakikat ötesi kampanyalara karşı mesafeli duruşu desteklemektedir.

Enformasyonun çağımızdaki bu karmaşık yapısı, onu önemli bir silah hâline getirmiştir. Bilginin güç üstünlüğünün yanında, enformasyonun üretimi ve dolaşımı gücünü elinde bulunduran ülkeler, üretilen tek bir haberle dünya dengelerini sarsabilmektedir. Bu saldırılara karşı koymak da yine enformasyonun gücüyle mümkün olabilmektedir. Enformasyonun bir savaş aracı olarak ele alınmasında ise istihbaratın önemi ortaya çıkmaktadır. Savunma ya da taarruz amaçlı olsun, enformasyon savaşlarında istihbarat yönetimi, doğru iletişim stratejileriyle başarıyı getirmektedir. Bu başarıda ilgili kurumların iş birliği ve koordinasyonu büyük önem taşımaktadır. İstihbarat diplomasisinde dışişleri ve istihbarat teşkilatlarının eş güdümlü çalışmalarının ülkelerin uluslararası arenada kazanımlarını desteklediğine ilişkin tezleri destekler şekilde, enformasyon savaşlarında da ülkelerin istihbarat ve güvenlik kurumlarının iletişim başkanlıkları, enformasyon ve halkla ilişkiler birimleriyle eş güdümlü çalışmalarının gerekliliği ve bu durumun başarı getirdiği görülmektedir. Ayrıca incelenen vakada görüldüğü üzere Yunanistan'ın Ege Denizi'nde düzensiz göçmenleri uluslararası hukuka aykırı şekilde geri itmesi uygulamalarının uluslararası kamuoyu gündemine gerçeğe uygun şekilde taşınmasında iletişim sürecindeki en önemli aktörlerden olan mesaj ileticisinin doğru seçilmesinin, süreç içerisinde algıların dönüşümünde etkili olduğu da araştırmada görülmüştür.

Araştırma ayrıca devletlerin yürüttükleri propagandanın günümüz iletişim çağında artık itibar görmediğini; bunun yerine devletlerin basın ve medya kuruluşlarının gerçeğe ulaşması sürecine şeffaf ve aktif bir destek sunması yoluyla olayları haberleştirmelerini sağlamanın daha etkili bir yöntem olduğunu net olarak ortaya koymuştur. Araştırma kapsamında başlangıçta Türkiye Cumhuriyeti'nin stratejik iletişiminin etkisi altında kalma endişesindeki basın kuruluşlarının, gerçeklerle yüzleştirildiklerinde ve herhangi bir müdahalede bulunmaksızın bilgiye dayalı ikna edildiklerinde algıların istenen yönde kendiliğinden oluştuğu gözlenmiştir. Bu da doğru bilginin doğru stratejilerle üretilmesi ve doğru aktörlerle yayımının enformasyon savaşlarındaki önemini bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

KAYNAKÇA

- Aktan, S. (2020). Göçmen krizi: AB'den Yunanistan'a 700 milyon euro ve güvenlik yardımı. (2020, 3 Mart). Euro News. Retrieved from <https://tr.euronews.com/2020/03/03/ab-komisyonu-bas-kan-birligimizi-sinamaya-calisanlar-hayal-kirikligina-ugrayacaktır> (E.T: 21 Ağustos 2023)
- Alan, G. (2020). AB'yi sarsan mülteci krizinde hafızalara kazınan beş olay. Euro News. (2020, 10 Eylül). Retrieved from [https://tr.euronews.com/my-europe/2020/09/10/ab-yi-sarsan-mul-teci-krizinde-haf-zalara-kaz-nan-bes-olay#:~:text=1\)%20Nisan%202015%3A%20800%20%C3%B6l%C3%BC,sadece%20yakla%C5%9F%C4%B1k%2030'u%20kurtar%C4%B1labildi](https://tr.euronews.com/my-europe/2020/09/10/ab-yi-sarsan-mul-teci-krizinde-haf-zalara-kaz-nan-bes-olay#:~:text=1)%20Nisan%202015%3A%20800%20%C3%B6l%C3%BC,sadece%20yakla%C5%9F%C4%B1k%2030'u%20kurtar%C4%B1labildi). Erişim T. 13 Temmuz 2023.
- Anadolu Ajansı (2019). Dünyayı sarsan Aylan Bebeğin ölümünün dördüncü yılı. (2019, 2 Eylül). Retrieved from <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/dunyayi-sarsan-aylan-bebegin-olumu-nun-dorduncu-yili/1570828> Erişim T. 01 Temmuz 2023.
- AP (2020). Migrants accuse Greece of pushing them back out to sea. (2020, 25 Eylül). Retrieved from <https://apnews.com/article/virus-outbreak-turkey-aegean-sea-greece-europe-61c54ec-57c121026f4891d567f31bfff> Erişim T. 10 Temmuz 2023.
- Assad, H. & Foucaud, L. (2021). La Grèce accusée de refouler illégalement des migrants vers la Turquie. France 24. (2021, 26 Nisan). Retrieved from <https://www.france24.com/fr/%-C3%A9missions/focus/20210426-la-gr%C3%A8ce-accus%C3%A9e-de-refouler-ill%-C3%A9galement-des-migrants-vers-la-turquie> Erişim T. 10 Temmuz 2023.
- BBC News Türkçe (2010). Türk-Yunan sınırında AB muhafızları görevlendirilecek. (2010, 25 Ekim). Retrieved from https://www.bbc.com/turkce/haberler/2010/10/101025_greece_immigrants Erişim T. 21 Temmuz 2023.
- Christides, G., Freudenthal, E., Lüdke, S. & Popp, M. (2020). Verbrechen im Mittelmeer...Frontex in illegale Pushbacks von Flüchtlingen verwickelt. Spiegel. (2020, 23 Ekim) Retrieved from <https://www.spiegel.de/ausland/fluechtlinge-frontex-in-griechenland-in-illegale-pushbacks-verwickelt-a-00000000-0002-0001-0000-000173654787> Erişim T. 10 Temmuz 2023.
- Christides, G., Freudenthal, E. & Lüdke, S. (2020). Illegale Pushbacks in der Ägäis... Griechenland setzt Geflüchtete nach Ankunft auf Lesbos auf dem Meer aus. Spiegel. (2020, 8 Aralık). Retrieved from <https://www.spiegel.de/ausland/griechenland-grenzer-setzen-gefluechtete-nach-ankunft-auf-lesbos-auf-dem-meer-aus-a-9dbffbf-259c-4fa0-acb3-533c-5becf972> Erişim T. 10 Temmuz 2023.
- Christides, G. & Lüdke, S. (2020). Augenzeugen und Videos belasten Küstenwache...Griechenland setzt offenbar Flüchtlinge auf dem Meer aus. Spiegel. (2020, 16 Haziran). Retrieved from <https://www.spiegel.de/ausland/griechenland-setzt-offenbar-fluechtlinge-auf-dem-meer-aus-a-14b5cf26-df90-4838-83c0-f5a2d6bdd7b9>. Erişim T. 10 Temmuz 2023.
- Christides, G., Lüdke, S. ve Popp, M. (2020a). Rekonstruktion des Falls Muhammad Gulzar...Der Todes-schuss an Europas Grenze. Spiegel. (2020, 8 Mayıs). Retrieved from <https://www.spiegel.de/ausland/grenze-zwischen-griechenland-und-tuerkei-der-todesschuss-fall-muhammad-gulzar-a-75942fba-6caa-429c-9450-1d2251a5d96a> Erişim T. 10 Temmuz 2023.

- Christides, G., Lüdke, S. & Popp, M. (2020b). Neue Vorwürfe gegen EU-Grenzschrützer... Frontex vertuscht Menschenrechtsverletzungen. Spiegel. (2020, 25 Kasım). Retrieved from <https://www.spiegel.de/ausland/pushbacks-in-der-aegaeis-wie-frontex-menschenrechtsverletzungen-vertuscht-a-58a43131-1797-4712-96e4-0a4579610eb5> Erişim T. 10 Temmuz 2023.
- Christides, G. ve Popp, M., (2020). Illegale Pushbacks in die Türkei...Wie Europa das Recht bricht. Spiegel. (2020, 19 Ekim). Retrieved from <https://www.spiegel.de/ausland/fluechtlinge-illegale-pushbacks-in-die-tuerkei-wie-europa-das-recht-bricht-a-4c1cdccf-33ff-4b5d-a0e1-090b6f66f5aa> Erişim T. 10 Temmuz 2023.
- CNN (2020). Connect The World (Televizyon Programı). Becky Anderson (Sunucu). (2020, 16 Eylül).. Retrieved from <https://des.iletisim.gov.tr/new2/news-detail.jsp?newsId=14248403&type=H> Erişim T. 5 Temmuz 2023.
- Cocoli, I. (2015). AB: 'Frontex'e Yardım Edin'. (2015, 10 Ağustos). Voa Türkçe. Retrieved from <https://www.voaturkce.com/a/ab-frontexe-yardim-edin/2912534.html> Erişim T. 21 Temmuz 2023.
- Daragahi, B. (2021). In the Aegean Sea, a dangerous dance between Turks, Greeks and desperate migrants. Independent, (2021, 4 Temmuz). Retrieved from <https://www.independent.co.uk/independentpremium/turkey-greece-aegean-migrants-refugees-africa-middle-east-b1876397.html> Erişim T. 4 Temmuz 2023.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181, 175-204
- ECCHR (n.d.). Pushback. Retrieved from <https://www.ecchr.eu/en/glossary/push-back/> Erişim T. 14 Temmuz 2023.
- Eşkinat, D. (2023). Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Uluslararası Medya Koordinatörü (Temmuz 2020 – Temmuz 2023) – (11 Eylül 2023), "Ege Denizi Mülteci Krizi Sürecinde Yaşanan Enformasyon Savaşında Türkiye'nin İletişim Stratejisi" konulu mülakat, Ankara
- Euro News (2021). Yunanistan göç akımına karşı Türkiye sınırında inşa ettiği 40 kilometre uzunluğunda duvarı tamamladı. (2021, 21 Ağustos). Retrieved from <https://tr.euronews.com/2021/08/21/yunanistan-goc-ak-m-na-kars-turkiye-s-n-r-nda-insa-ettigi-40-kilometre-uzunlugunda-duvar-t> Erişim T. 21 Temmuz 2023.
- Euronews (2022). AB Yolsuzlukla Mücadele Ofis Frontex yöneticilerini geri itmeleri örtbas etmekle suçladı, (2022, 14 Ekim). Retrieved from <https://tr.euronews.com/2022/10/14/ab-yolsuzlukla-mucadele-ofisi-frontex-yoneticilerini-geri-itmeleri-ortbas-etmekle-sucladi> Erişim T. 13 Temmuz 2023.
- Gäbler, P. (2020). Recherche von Spiegel, Report Mainz und Lighthouse: Griechische Küstenwache setzt Flüchtlinge auf dem Mittelmeer aus. Der Tagesspiegel. (2020, 17 Haziran). Retrieved from <https://www.tagesspiegel.de/politik/griechische-kuestenwache-setzt-fluechtlinge-auf-dem-mittelmeer-aus-4555879.html> Erişim T. 10 Temmuz 2023.
- Gotev, G., Kaczyński, P. M. & Michalopoulos, S. (2021). 'Legal' pushbacks: Lithuania not alone in EU calling for changes. LRT.lt English. (2021, 30 Eylül). Retrieved from <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1508164/legal-pushbacks-lithuania-not-alone-in-eu-calling-for-changes> Erişim T. 10 Temmuz 2023.

- Göç İdaresi Başkanlığı (n.d.). Geçici koruma istatistikleri. Retrieved from <https://www.goc.gov.tr/geci-ci-koruma5638>, Erişim T. 15 Temmuz 2023.
- Haber Türk (2020). Yunan askeri mülteci nöbetinde, Meriç Nehri'ne dikenli teller çekiyor. (2020, 9 Mart). Retrieved from <https://www.haberturk.com/edirne-haberleri/76193671-yunan-as-keri-multeci-nobetinde-meric-nehrine-dikenli-teller-cekiyor> Erişim T. 15 Temmuz 2023.
- Hurtado, L. M. (2021). Los guardas griegos nos han desapareado. El Mundo. (2021, 20 Eylül). Retrieved from <https://www.elmundo.es/international/2021/09/20/6147c6d21efa0fa538b458e.html> Erişim T. 15 Temmuz 2023.
- Keane, F. (2021). The EU countries 'pushing back' asylum seekers at sea. BBC, (2021, 13 Temmuz). Retrieved from <https://www.bbc.com/news/av/world-europe-57809909> Erişim T. 15 Temmuz 2023.
- Lund, M. S. (2021). Migranter i chok på Middelhavet: 'Grækerne tæskede os, stjal vores ting og efterlod os på havet'. DR. (2021, 25 Eylül). Retrieved from <https://www.dr.dk/nyheder/udland/migranter-i-chok-paa-middelhavet-graekerne-taeskede-os-stjal-vores-ting-og-efterlod> Erişim T. 10 Temmuz 2023.
- NTV (2020). Yunanistan Sınırına Mülteci Akını. (2020, 29 Şubat). Retrieved from https://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/yunanistan-sinirina-multeci-akini,3PoPNhhwaEGNbn-_HndBKG/CUMXxHnGXUagVRVT-QFo6Q Erişim T. 15 Temmuz 2023.
- Öz Yıldız, S. (2019). Yeni Güvenlik Paradigması Ekseninde İstihbarat ve Propaganda Savaşları. In M. İmil (Ed.), Propaganda ve Algı Yönetimi, (s.s. 27-52). Ankara: Orion.
- Perino, G. (2021). Migranti, duello nell'Egeo. Noi picchiati dai greci, salvi grazie alla Turchia. Il Messaggero. (2021, 20 Eylül). Retrieved from https://www.ilmessaggero.it/mondo/migranti_duello_nell_egeo_noi_picchiati_dai_greci_salvi_grazie_alla_turchia-6206424.html Erişim T. 15 Temmuz 2023.
- Popp, M. (2020). Schüsse auf Migranten...Der verrohte Kontinent. Spiegel. (2020, 11 Mayıs). Retrieved from <https://www.spiegel.de/ausland/fluechtlinge-in-griechenland-der-verrohte-kontinent-a-903b7299-cf48-41c8-a9c5-929cb83d0c58> Erişim T. 15 Temmuz 2023.
- Sahil Güvenlik Komutanlığı (n.d.). Haberler. Retrieved from <https://www.sg.gov.tr/haberler> Erişim T. 25 Temmuz 2023.
- Stefan, M. & Cortinovic, R. (2021). Setting The Right Priorities: Is the New Pact on Migration and Asylum Addressing The Issue of Pushbacks at EU External Borders?. In S. Carrera & A. Geddes (Ed.). The EU Pact on Migration and Asylum in light of the United Nations Global Compact on Refugees International Experiences on Containment and Mobility and their Impacts on Trust and Rights (s.s.180-19). Italy: European University Institute (EUI).
- Stavis Gridneff, M., Kerr, S., Bracken, K. & Kırac, N. (2023). Greece Says It Doesn't Ditch Migrants at Sea. It Was Caught in the Act. The New York Times. (2023, 19 Mayıs 2023). Retrieved from <https://www.nytimes.com/2023/05/19/world/europe/greece-migrants-abandoned.html> Erişim T. 30 Temmuz 2023.
- Şimşek, D. (2017). Göç Politikaları ve İnsan Güvenliği: Türkiye'deki Suriyeliler Örneği. Toplum ve Bilim Dergisi, 140, 11-26

- Topper, I. U. (2021). Devoluciones en caliente a sangre fría: testimonios de refugiados en el Egeo. El Diario. (2021, 12 Nisan). Retrieved from https://www.swissinfo.ch/spa/turqu%C3%ADa-migraci%C3%B3n--previsi%C3%B3n-_devoluciones-en-caliente-a-sangre-fr%C3%ADa--testimonios-de-refugiados-en-el-egeo/46525062Erişim T. 5 Temmuz 2023.
- Tuysuz, G., Karadsheh, J.& ve Laine, B. (2020). Masked men, assault and abandonment. CNN. (2020, 17 Eylül). Retrieved from <https://edition.cnn.com/2020/09/17/europe/greece-migrants-turkey-intl/index.html>Erişim T. 5 Temmuz 2023.
- UNHCR. (n.d.). Help Yunanistan. Retrieved from <https://help.unhcr.org/greece/tr/yunanistanda-yasam/nakit-yardimina-erisim/> Erişim T. 21 Temmuz 2023.
- Walpot, L. (2021). Mit der Küstenwache vor der Ägäisküste. ZDF. (2021, 6 Nisan). Retrieved from <https://www.zdf.de/nachrichten/zdf-morgenmagazin/mit-der-kuestenwache-vor-der-ae-gaeiskueste-frontex-griechenland-fluechtlinge-100.html> Erişim T. 2 Temmuz 2023.

Yazar katkı düzeyi/Author contributions:

Makale Tasarımı: K. Sezer Güngör, M. Tinas. Literatür Taraması: K. Sezer Güngör. Veri Toplama ve Analiz: K. Sezer Güngör. Sonuç: K. Sezer Güngör, M. Tinas. Kontrol ve Sorumluluk: K. Sezer Güngör, M. Tinas

Design of article: K. Sezer Güngör, M. Tinas. Literature review: K. Sezer Güngör. Data acquisition and analysis: K. Sezer Güngör. Conclusion: K. Sezer Güngör, M. Tinas. Final reading, checking and approval: K. Sezer Güngör, M. Tinas.

Hakem değerlendirmesi/Peer review:

Dış bağımsız/Externally peer reviewed

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir/The authors have no conflict of interest to declare

Finansal destek/Grant support:

Yazarlar bu makalede finansal destek almadığını beyan etmiştir/The authors declared that this article has received no financial support.